

Оценка на фирмената дейност

В страните с развита пазарна икономика съществуват утвърдени методики за комплексен анализ на състоянието на фирмите. В хода на анализа се използват следните групи *основни показатели*: за доходност, за имуществено състояние, за финансова устойчивост, за кредитоспособност, за икономическа ефективност.

Показателите за доходност се отнасят до: *брутната печалба* (разликата между брутния доход и пълните разходи за производството и обръщението), *остатъчната печалба* (брутната печалба след приспадане на данъците, отчисленията, дивидентите) и *рентабилността* (относителната печалба, определяна като отношение между брутната или чистата печалба и обема на продажбите). Опасността от възникване на кризисна ситуация е свързана с намаляването на остатъчната печалба и намаляването на рентабилността до величини, близки до нулата в течение на по-продължителен период от време.

Показателите за имуществено състояние се отнасят до: *активите на фирмата* (икономическите ресурси на фирмата във вид на имущество и парични средства, използвани в стопанската дейност), *чистите активи* (имуществените ценности, формирани за сметка на собствения капитал) и *заемния капитал* (привлечените активи от фирмата при определени финансови условия). Устойчивостта на фирмата е толкова по-висока, колкото по-големи са чистите активи, но тъй като резултатите от дейността на фирмата се определят от общия обем на активите, по-голяма част от фирмите използват и заеман капитал.

Показателите за финансова устойчивост се определят от: *коефициента на автономност* (отношението между собствения капитал на фирмата и сумарните активи), *коефициента на финансова устойчивост* (отношението между собствения капитал и заемния капитал) и *коефициента на маневреност* (отношението между сумата на собствения и дългосрочния капитал, използван за финансиране на оборотните средства на фирмата, и нейните активи). За повишаване на финансовата устойчивост на фирмата е изгодно да се увеличава частта на собствения капитал в активите и да се привлича заеман капитал на дългосрочна основа. Но този начин за повишаване на устойчивостта не винаги съответства на задачите за повишаване на ефективността.

Показателите за кредитоспособност (възможността за получаване на заеман капитал от други институции) са свързани: с *коефициента на платежоспособност* (отношението на оборотните активи на фирмата като разполагаеми към сумата на краткосрочните финансови задължения) и с *коефициента на ликвидност* (отношението между бързо ликвидните активи на фирмата и сумата на нейните краткосрочни финансови задължения). Колкото са по-високи тези коефициенти, толкова по-голяма е финансовата безопасност на фирмата и нейната възможност да получава и връща кредитите, необходими за разширяване на стопанската дейност.

Икономическата ефективност от дейността на фирмата се проявява чрез отношението между икономическия ефект (резултат) от дейността на фирмата и сумарните разходи на ресурси в парично изражение за постигане на този резултат.

Посочените показатели в процеса на анализа на фирмената дейност се използват частично или комплексно в зависимост от целите, задачите и вида на анализа.